

PORTAL POMORSKO DOBRO

specijalizirani portal za pitanja pomorskog dobra i morskih luka

www.pomorskodobro.com

STRUČNO SAVJETOVANJE O POMORSKOM DOBRU

Gospodarsko korištenje i koncesije na pomorskom dobru

Organizator savjetovanja:

Kundih pomorski konzalting d.o.o.

Podrška organizacije: portal Pomorsko dobro i 05vizija.net

Mjesto i vrijeme savjetovanja

Best Western Hotel Jadran 4* Rijeka, 26. veljače 2015. od 10:00-18:00

SAŽETAK IZLAGANJA

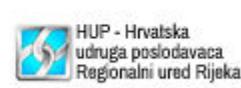
Dr. sc. Dario Đerđa

OPĆE PRAVNO UREĐENJE KONCESIJA U EUROPSKOM I HRVATSKOM PRAVU

Koncesije se u Republici Hrvatskoj primjenjuju punih 25 godina. Nakon četiri značajna normiranja ovoga pravnog instituta te njegova ujednačavanja sa zahtjevima gospodarstva, pravne teorije, ali i Europske unije, danas su koncesije na osnovnoj razini uređene *Zakonom o koncesijama* (Narodne novine, br. 143/12.) iz 2012. godine. Ovaj je Zakon do sada na najiscrpljniji način postavio temeljna pravna pravila dodjele i provedbe ovoga za gospodarstvo i korisnike javnih usluga izuzetno važnoga sredstva. Pored zakona koji uređuje opći pravni režim koncesija, specifičnosti ovoga instituta na pojedinim dobrima i uslugama uređene su brojnim zakonima kojima se uređuju pojedina upravna područja, kao što je to npr. *Zakon o cestama*, *Zakon o komunalnom gospodarstvu*, *Zakon o lovstvu*, *Zakon o plovidbi i lukama unutarnjih voda*, *Zakon o poljoprivrednom zemljištu*, *Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama*, *Zakon o ruderstvu*, *Zakon o električkim komunikacijama*, *Zakon o vodama*, *Zakon o željeznicama* i sl. Konačno, od 2014. godine pravno normiranje koncesija u Hrvatskoj uvjetovano je i *Direktivom 2014/23/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. godine o dodjeli ugovora o koncesiji* (Službeni list Europske unije, L 94, 28.3.2014.), kao prvim zakonodavnim aktom Unije, koji je posebno i isključivo usmјeren na pravno uređenje instituta koncesija. Ova Direktiva trebala bi doprinijeti ujednačavanju temeljnih pravnih postavki dodjele koncesija u različitim državama članicama, a čiji su propisi i praksa vrlo različiti.

Međutim, *Direktiva 2014/23/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. godine o dodjeli ugovora o koncesiji* ipak ima ograničenu primjenu u području koncesija. Njezina primjena ograničena je samo na određena upravna područja te koncesije odgovarajuće vrijednosti, dok ostale koncesije ostaju izvan njezina dosega. Tako će u budućnosti, veliki

POKROVITELJI STRUČNOG SAVJETOVANJA:

broj koncesija koje se u državama članicama dodjeljuju ipak ostati izvan odgovarajućega pravnog uređenja na razini Unije. *Direktiva* utvrđuje tri temeljna načela na kojima se zasniva dodjela koncesija u državama članicama: slobodu određivanja usluga od općeg gospodarskog interesa, načelo slobodnog upravljanja tijela javne vlasti te načelo jednakog postupanja, zabrane diskriminacije i transparentnosti. Ona jasno razgraničuje koncesije od drugih sličnih pravnih instituta kao što su npr. javne nabave i javno-privatno partnerstvo, ali i jednostranih odluka javne vlasti kao što su upravne odluke i odobrenja, precizirajući na taj način sadržaj koncesija u pravu Unije. Zanimljivo je kako *Direktiva* ne ustrojava ni vrste postupaka dodjele koncesije niti utvrđuje postupovne radnje koje se u tim postupcima trebaju provesti, već na vrlo liberalan način državama članicama povjerava slobodno normiranje ovih postupovnih pitanja. K tome, vrlo fleksibilno prilagođava vrstu postupka dodjele koncesija specifičnom predmetu koncesije, prepuštajući naručitelju slobodan odabir postupka za dodjelu koncesije kada god nacionalno zakonodavstvo propisuje više dopuštenih vrsta postupka. Time olakšava odabir najboljega ponuditelja odnosno natjecatelja, otvarajući gospodarskim subjektima mogućnost predlaganja inovativnih rješenja u svojim ponudama, a koje naručitelji imaju obvezu razmotriti. Transparentnosti postupka doprinosi suptilno, propisujući kako se postupak dodjele koncesije obavezno oglašava na razini Europske unije te obvezujući naručitelja javno oglasiti svaku izmjenu u postupku dodjele koncesije, ali i uredno i pravovremeno obavještavati sve ponuditelje i natjecatelje o donesenim postupovnim odlukama. Time se svim gospodarskim subjektima u Uniji otvara ista poslovna mogućnost aplicirati za konkretnu koncesiju te pratiti zakonitost postupka njezine dodjele, s velikim naglaskom na pravnu sigurnost koja proizlazi iz javno objavljenih kriterija dodjele koncesije. *Direktiva* inzistira na jednakome postupanju i zabrani diskriminacije u postupanju naručitelja prema svim ponuditeljima ili natjecateljima, posebno vodeći računa kako se ne bi u povoljniji položaj stavljali gospodarski subjekti koji imaju državnu pripadnost države u kojoj se provodi postupak dodjele koncesije. No, s druge strane, vrlo precizno utvrđuje neke detalje u vođenju samoga postupka dodjele, kao npr. specifične obveze prilikom provjere sposobnosti ponuditelja odnosno natjecatelja te razloge za njihovo isključenje. Težište stavlja i na ustroj učinkovitih mehanizama sudske zaštite u svakoj državi članici te odgovornosti naručitelja za štetu koju počini ponuditeljima i natjecateljima donošenjem nezakonite odluke o dodjeli koncesije. Konačno, ona nastoji olakšati samu provedbu koncesije široko postavljajući pravo podugovaranja i izmjene ugovora o koncesiji. Naglaskom koji stavlja na provedbu načela jednakoga postupanja, zabrane diskriminacije i transparentnosti, ali i otvarajući mogućnost podugovaranja, ona nastoji maksimalno zaštititi položaj gospodarskih subjekata, bez obzira na njihovu veličinu, finansijsku snagu ili državnu pripadnost. S druge strane, inzistirajući na preciznom odmjeravanju roka, prethodnoj procjeni vrijednosti svake koncesije, detaljnoj provjeri sposobnosti i iscrpnom propisivanju razloga za isključenje nekih ponuditelja i natjecatelja iz postupka dodjele koncesije, ova *Direktiva* posebno vodi računa i o zaštiti javnoga interesa u državama članicama i Uniji.

Osiguravajući poslovnim subjektima u Uniji bolje uvjete djelovanja, *Direktiva* bi trebala povećati konkurentnost dodjele koncesija te na taj način dodatno potaknuti ulaganja u infrastrukturne projekte odnosno pružanje javnih usluga u državama članicama. Sve ovo trebalo bi ubrzati gospodarski rast, a građanima bi na raspolaganju trebala stajati usluga najviše kvalitete koju je moguće dobiti za uložena sredstva. Stoga su ciljevi ove *Direktive* povećati pravnu sigurnost preciznim utvrđivanjem koncesija i postavljanjem okvirnih načela postupka njezine dodjele, ukloniti zapreke iz nacionalnih propisa koje priječe tržišnu utakmicu u nekim državama članicama te osigurati kvalitetnu pravnu zaštitu svim gospodarskim subjektima koji sudjeluju u postupku dodjele koncesija.

Ovu *Direktivu*, kao i ostale države članice Unije, u svoj pravni sustav Hrvatska mora implementirati najkasnije do 18. travnja 2016. godine. Iako je hrvatski *Zakon o koncesijama* donesen nešto više od godine dana ranije negoli *Direktiva*, s velikim brojem njezinih odredbi sadržajno je usklađen te su one tako već implementirane u hrvatsko zakonodavstvo. Razlog

POKROVITELJI STRUČNOG SAVJETOVANJA:

je tome činjenica kako je u vrijeme njegove izrade već postojao nacrt ove europske direktive te je taj nacrt uzet u obzir pri formuliranju zakonskih odredbi. Međutim, potpuna implementacija ove *Direktive* ipak će zahtijevati noveliranje *Zakona o koncesijama* u pitanjima objave obavijesti o namjeri davanja koncesije, nekih razloga za isključenje ponuditelja iz daljnjega postupka dodjele koncesije, razloga za izmjenu ugovora o koncesiji, osnove za korištenje ovlasti jednostranoga raskida ugovora o koncesiji od naručitelja i sl.

Pri oblikovanju izmjena i dopuna važno je na umu imati kako direktiva, kao izvor prava Unije, postavlja državi članici ciljeve koje ona ima slobodu normativno osnažiti na način koji smatra prikladnim s obzirom na druga zakonska rješenja, pravnu tradiciju i pravnu kulturu. Stoga bi izmjene u području hrvatskog koncesijskog prava trebalo dobro promisliti prije negoli se njima pristupi, te se ujedno treba iskoristiti prilika ukloniti neke nelogičnosti sadržane u *Zakonu o koncesijama*. Tako je u pravnoj teoriji već isticano kako je ovaj *Zakon* vrlo složen te je u mnogim dijelovima potreban veliki napor da se utvrdi njegov smisao. Definicije nekih ključnih instituta, npr. koncesije za javne radove, koncesije za javne usluge i koncesije s obilježjima javno-privatnog partnerstva, oslanjaju se na druge zakone, ponajprije o javnoj nabavi i javno-privatnom partnerstvu te su teško razumljivi. Ovaj bi *Zakon* prema svojoj naravi trebao biti lex generalis kojim se uređuje opći režim koncesija i koji se može primijeniti na sve slučajeve, dok bi specifičnosti u pojedinim upravnim područjima trebale biti uređene zakonima koji uređuju ta područja. No, u *Zakonu* su postavljena određena pravila kao opća, iako je nerazumno da ona važe za sve koncesije. Iako se u mnogim odredbama *Zakona* nalaze jasna pravila, od njih se odmah stvaraju izuzeci, a od tih izuzetaka novi izuzeci što znatno umanjuje njegovu preglednost i jasnoću. *Zakon* je također opterećen velikim brojem odredaba tehničkog karaktera, a kojima je mjesto u podzakonskim propisima. Uklanjanjem ovih nedostataka istovremeno s implementacijom *Direktive 2014/23/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. godine o dodjeli ugovora o koncesiji* u hrvatski pravni sustav, ovaj bi se *Zakon* mogao učiniti dobrom i kvalitetnom podlogom normiranja i provedbe koncesija u Hrvatskoj.

Međutim, implementacijom ove *Direktive* u nacionalno pravo ona neće prestati važiti, već će i dalje predstavljati valjani izvor prava Unije. Tako, u slučaju da neka država članica nepravilno implementira ovu *Direktivu* u svoj pravni sustav, ili to uopće ne učini, fizička ili pravna osoba koja se takvim propustom države smatra oštećenom, pred nacionalnim tijelima države članice ima se pravo izravno pozivati na odredbe *Direktive* te im je država članica takva prava obvezna priznati. No, nasuprot ovome, u slučaju kada direktiva nije implementirana u pravni sustav države članice ona ne može biti izvorom neposrednih obveza za pojedince, o čemu također Republika Hrvatska treba povesti računa.

Kap.d.pl. Branko Kundih dipl.iur.

KONCESIJE NA POMORSKOM DOBRU

Pod upravljanjem pomorskim dobrom podrazumijeva se održavanje, unapređenje, briga o zaštiti pomorskog dobra u općoj upotrebi, te posebna upotreba ili gospodarsko korištenje pomorskog dobra na temelju **koncesije ili koncesijskog odobrenja**.

Gospodarsko korištenje pomorskog dobra obavlja se na osnovu koncesije sukladno prostornim planovima. Na osnovu odluke o koncesiji davatelj koncesije i ovlaštenik sklapaju ugovor o koncesiji a koji među ostalim daje pravo ovlašteniku koncesije da privremeno djelomično ili potpuno isključi opću upotrebu na pomorskom dobru.

POKROVITELJI STRUČNOG SAVJETOVANJA:

Decentralizacija upravljanja

Nužno je uspostaviti model upravljanja pomorskim dobrrom koji će osigurati koordinaciju svih razina državne uprave i lokalne samouprave te pažljivo izbalansirati međusobnu ravnotežu ovlaštenja, nadležnosti i odgovornosti posebno u provedbi zaštite i gospodarskog korištenja pomorskog dobra na osnovu koncesije.

Lokalna samouprava svakako mora imati svoje mjesto i osigurana sredstva u postupku upravljanja i gospodarskog korištenja pomorskog dobra.

Zakonski prijedlozi na osnovu kojih lokalna samouprava supstituiru regionalnu samoupravu u sferi koncesijske nadležnosti na pomorskem dobru su neprihvativi i štetni te urušavaju cjeloviti model upravljanja pomorskim dobrrom.

Zakon o koncesijama (N.N. 143/12)

Zakon o koncesijama kao krovni zakon definira koncesiju kao pravo koje se stječe ugovorom, a daje se za različita područja i različite djelatnosti među ostalim i na pomorskem dobru.

Zakon uređuje pitanja postupaka davanja koncesija, ugovor o koncesiji, prestanak koncesije, pravnu zaštitu u postupcima davanja koncesije, politiku koncesija te druga pitanja u vezi s koncesijama.

Davatelji koncesija obvezni su poštivati među ostalim načelo jednakog tretmana, načelo zabrane diskriminacije i načelo transparentnosti.

Zakon ima značaj krovnog propisa te je njegovim stupanjem na snagu prestao važiti Zakon o koncesijama (N.N. 125/08).

Zakon izrijekom propisuje da na pitanja koja nisu uređena tim Zakonom odgovarajuće se primjenjuju posebni zakoni te propisi kojima se uređuje javna nabava.

Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama (N.N. 158/03)

Sukladno Zakonu koncesija je pravo kojim se dio pomorskog dobra djelomično ili potpuno isključuje iz opće upotrebe i daje na posebnu upotrebu ili gospodarsko korištenje fizičkim i pravnim osobama sukladno prostornim planovima.

Zakon je neprihvativi i nedopustivo djelom pomiješao odnosno supstituirao institut posebne upotrebe pomorskog dobra na osnovu koncesije s gospodarskim korištenjem pomorskog dobra na osnovu koncesije, te je sam institut posebne upotrebe doveo u svoju suprotnost (posebna upotreba ograničava opću upotrebu pomorskog dobra ali ne predstavlja gospodarsko korištenje).

Koncesija na pomorskem dobru može se dati nakon što je utvrđena granica pomorskog dobra provedena u zemljinišnim knjigama.

Zakon nije preuzeo rješenje Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima na osnovu kojeg nisu dijelovi općega dobra one zgrade i druge građevine koje su na njemu izgrađene na temelju koncesije, pa one tvore zasebnu nekretninu dok koncesija traje.

Nakon donošenja Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama 2003. koncesijski sustav posebno u okviru turističkog sektora je velikim djelom supstituiran koncesijskim odobrenjima.

Takvu praksu smatram neprihvativom i štetnom.

POKROVITELJI STRUČNOG SAVJETOVANJA:

Kamping
Udrženje
Hrvatske

HUP - Hrvatska
udružga poslodavaca
Regionalni ured Rijeke

Usklađenje s Zakonom o koncesijama (N.N. 143/12)

Vlada Republike Hrvatske na svojoj 79.sjednici, 2013. donijela je Zaključak kojim se zadužuju tijela državne uprave među ostalim i resorno Ministarstvo pomorstva da pristupi izradi zakona i izmjena zakona kojim se uređuju koncesije radi njihovog usklađenja s novim Zakonom o koncesijama (N.N. 143/12) te da ih upute Vladi Republike Hrvatske radi usvajanja do kraja trećeg tromjesečja 2013.

Do danas Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama i Zakon o koncesijama nisu usklađeni te u zakonodavstvu i praksi Republike Hrvatske danas egzistiraju dva paralelna sustava koja generiraju dodatni nered na pomorskem dobru. To se posebno odnosi na područje gospodarskog korištenja i koncesija na pomorskem dobru.

Neusklađenost Zakona o pomorskom dobru sa Zakonom o koncesijama uz istovremenu podnormiranost propisa o pomorskem dobru ima za posljedicu:

- improvizaciju i selektivnu primjenu zakona
- diskreciono odlučivanje tijela javne vlasti.

Javno prikupljanje ponuda & Koncesije na zahtjev

Isključivi koncesijski model za gospodarsko korištenje pomorskog dobra na temelju Zakona o pomorskem dobru i morskim lukama je javno prikupljanje ponuda.

Javno prikupljanja ponuda u kombinaciji da se koncesija na pomorskem dobru može dati nakon što je utvrđena granica pomorskog dobra i provedena u zemljišnim knjigama zasigurno dovodi u pitanje provedbu cjelovitog sustava davanja koncesija na pomorskem dobru u Republici Hrvatskoj.

Zakon o koncesijama kao krovni zakon poznaje za razliku od Zakona o pomorskem dobru i morskim lukama "model koncesije na zahtjev" i to iznimno neposredno na zahtjev gospodarskog subjekta ako postojeća i/ili planirana gospodarska aktivnost na određenoj lokaciji čini s predmetom koncesije za koju se zahtjev podnosi neodvojivo tehnološku ili funkcionalnu cjelinu te koncesija služi isključivo za obavljanje te gospodarske aktivnosti.

Predlažem da u cijelosti novi Zakon o pomorskem dobru i morskim lukama preuzme rješenja krovnog Zakona o koncesijama te da se koncesijski model davanja koncesije na zahtjev precizno uredi.

Kriteriji za odabir najpovoljnije ponude

Kriteriji sukladno Zakonu o koncesijama jesu :

- Ekonomski najpovoljnija ponuda sa stajališta davatelja koncesije
- Najviša ponuđena naknada za koncesiju

U slučaju odabira ekonomski najpovoljnije ponude kriteriji za odabir ne smiju biti diskriminirajući i **moraju biti povezani s predmetom koncesije**, uz obvezno poštivanje načela postupka davanja koncesije sukladno Zakonu o koncesijama.

Kriteriji nove Uredbe o postupku davanja koncesije na pomorskem dobru (N.N. 83/12) u velikom djelu nisu povezani s predmetom koncesije te se istovremeno bitno umanjuje vrednovanje ukupnih investicijskih ulaganja i broj planiranih radnih mjesta što zasigurno ne korespondira s interesom Republike Hrvatske na pomorskem dobru.

Kriteriji za odabir najpovoljnije ponude za davanje koncesija na pomorskem dobru trebaju biti propisani u Zakonu.

POKROVITELJI STRUČNOG SAVJETOVANJA:

Produljenje roka trajanja koncesije

Sukladno Zakonu o koncesijama rok na koji je koncesija dana može se produljiti ako je produljenje nužno kao posljedica izmjene ugovora o koncesiji, a izmjena je bila predviđena u dokumentaciji za nadmetanje i ugovoru o koncesiji na jasan nedvosmislen i precizan način.

Ugovor o koncesiji može se osobito izmijeniti i u slučajevima određenim posebnim zakonom.

Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama kao posebni zakon propisuje da županijska skupština uz suglasnost Vlade RH i Vlada Republike Hrvatske mogu iznimno na zahtjev ovlaštenika koncesije produžiti rok trajanja koncesije na ukupno 30/ 60 godina u slučaju ako nove investicije to gospodarski opravdavaju kao i u slučaju ako nastupi viša sila.

Rješenje odnosno mogućnost produženja koncesije ako nove investicije to gospodarski opravdavaju ili ako se nova ulaganja provode po nalogu javne vlasti treba ugraditi u rješenja budućeg Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama.

Pravna zaštita & Rješavanje sporova

Sukladno Zakonu o koncesijama Državna komisija za kontrolu postupaka javne nabave nadležna je za rješavanje o žalbama u vezi s postupcima davanja koncesija.

Pravna zaštita u postupku davanja svih koncesija uređenih Zakonom o koncesijama provodi se u skladu sa propisima kojima se uređuje javna nabava.

Rješavanje sporova koji nastanu ili bi mogli nastati iz ugovora o koncesiji, stranke ugovora o koncesiji mogu podvrgnuti arbitraži čije je mjesto na području Republike Hrvatske. Ako stranke nisu ugovorene arbitražno rješavanje sporova nadležan je trgovacki sud prema sjedištu davatelja koncesije.

Sukladna Zakonu o pomorskom dobru i morskim lukama za raspravljanje svih pitanja i rješavanje svih sporova u svezi s davanjem, izvršavanjem, opozivom ili izmjenom odluka o koncesiji na pomorskom dobru nadležno je Ministarstvo.

Protiv rješenja Ministarstva ne može se izjaviti žalba, ali se može pokrenuti upravni spor (Osnovni pravni postulat je da tijelo koje rješava i odlučuje o sporovima mora biti nezavisno i nepristrano što zasigurno Ministarstvo nije, posebno iz razloga što je involvirano u prethodni postupak davanja koncesije i utvrđivanja granice pomorskog dobra. Isključiva nadležnost Ministarstva za raspravljanje svih pitanja i rješavanje svih sporova dovodi u pitanje ustavnost takve odredbe obzirom na ustavno načelo jednakosti svemu pred zakonom).

Unatoč prisilnoj odredbi Zakona o koncesijama na osnovu kojeg je Državna komisija za kontrolu javne nabave nadležna za rješavanje o žalbama u postupcima davanja koncesija Državna komisija se je proglašila nenasležnom.

Time je dovedena u pitanje elementarna zaštita i pravna sigurnost stranaka u upravnom postupku davanja koncesija na pomorskom dobru.

Upravo zato imperativ je za zakonodavca da uskladi posebni Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama sa krovnim Zakonom o koncesijama.

POKROVITELJI STRUČNOG SAVJETOVANJA:

KONCESIJE U MORSKIM LUKAMA

Koncesije u lukama otvorenim za javni promet trenutno su uređene većim brojem izvora prava koji nisu međusobno usklaćeni. Postupak davanja koncesije te osiguravanje pravne zaštite koji se od 2004. godine provodio prema važećem Zakonu o pomorskom dobru i morskim lukama ("Narodne novine" broj 158/03, 141/06, 38/09 i 123/11) te Uredbi o postupku davanja koncesije na pomorskom dobru („Narodne novine“ broj 23/04, 101/04, 39/06, 63/08, 125/10 i 102/11, 83/12) više nije prilagođen novim zahtjevima koji su pred Republiku Hrvatsku postavljeni prilikom preuzimanja pravne stečevine Europske. Donošenjem Zakona o koncesijama („Narodne novine“ br. 143/12) u bitnome se izmijenio postupak davanja koncesija u lukama otvorenim za javni promet.

Lučke uprave kojima je povjereni upravljanje lučkim područjem luka otvorenih za javni promet ne mogu zanemarivati novu legislativu koja egzistira još od 1. siječnja 2009. godine. Postupci davanja koncesije moraju osigurati primjenu načela iz Zakona o koncesijama u svim postupcima davanja koncesija. Načela slobode kretanja roba, slobode poslovnog nastana, slobode pružanja usluga, učinkovitosti, kao i ostala temeljna načela iz Ustava Republike Hrvatske te Ugovora o funkcioniranju Europske unije, kao što su načelo tržišnog natjecanja, načelo jednakog tretmana, načelo zabrane diskriminacije, načelo uzajamnog priznavanja, načelo razmjernosti i načelo transparentnosti, trebaju biti imperativ u sagledavanju odabira postupka dodjele ugovora o koncesiji koji će se provoditi.

Nedvojbeno je da lučke uprave, kao javni naručitelji, u postupcima davanja koncesije za javne usluge iznad određene, zakonom propisane, vrijednosti te postupcima davanja koncesije za javne radove moraju osigurati odgovarajuću primjenu zakona kojim se uređuje javna nabava o otvorenom, ograničenom, pregovaračkom postupku javne nabave s prethodnom objavom ili natjecateljskom dijalogu. S druge strane, koncesije čiji su predmet gospodarsko korištenje lučkog područja te koncesije za javne usluge do zakonom propisane vrijednosti mogле bi se dodijeliti i prema sektorskem zakonodavstvu, ali njihova primjena morala bi osigurati primjenu načela postupka davanja koncesija. Međutim, upitno je osigurava li Uredbom propisani postupak učinkovitu primjenu načela iz članka 20. spomenutog zakona.

Zakon o koncesijama sveobuhvatno uređuje postupak davanja koncesije i osigurava jedinstvenu pravnu zaštitu u svim postupcima davanja koncesije, među kojima i koncesije u morskim lukama. Sektorski zakoni moraju se uskladiti sa krovnim zakonom kojim se uređuje postupak davanja koncesija, a trebali bi uređivati samo pitanje sadržaja koncesije, tj. pitanje što se može dati u koncesiju, tj. koji javni radovi i koje javne usluge se mogu dati u koncesiju, i drugo pitanje, tko odlučuje da se uopće dodjeljuje koncesija i tko je dodjeljuje (odgovornost za politiku koncesija u području primjene tog posebnog zakona), kad se ocijeni da je u tom dijelu potrebna posebna regulativa u odnosu na Zakon o koncesijama.

Postupak davanja koncesija za lučke djelatnosti i ostale gospodarske djelatnosti trebale bi se provoditi sukladno odredbama Zakona o koncesijama uz supsidijarnu primjenu Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama ("i Uredbe o postupku davanja koncesije na pomorskom dobru („Narodne novine“ broj 23/04, 101/04, 39/06, 63/08, 125/10 i 102/11, 83/12). Stoga valja postupak davanja koncesije pokretati sukladno razvrstaju koncesije prema njenom predmetu, odnosno sagledati je li predmet koncesije samo gospodarsko iskorištavanje lučkog područja ili ono obuhvaća izvođenje javnih radova ili pružanje javnih usluga.

Cjelovito rješenje uređenja koncesija u morskim lukama treba tražiti kroz izmjenu sektorske legislative koja uređuje morske luke i usklađivanjem njena sadržaja sa odredbama zakona o

POKROVITELJI STRUČNOG SAVJETOVANJA:

koncesijama, kako će biti usklađen s odredbama Direktive 2014/23/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 26. veljače 2014. godine o dodjeli ugovora o koncesiji („Službeni list Europske unije“ L 94, 28.3.2014.).

Valja promisliti u postupku donošenja nove legislative o svrshodnosti izdvajanja iz koncesijskog režima dodjeljivanje prava na posebnu upotrebu lučkog područja kao i prava na obavljanja djelatnosti koje ne predstavljaju javne radove ili javne usluge.

Kap.d.pl. Zlatan Marunić, dipl. ing.

KONCESIJSKA ODOBRENJA NA POMORSKOM DOBRU – OTVORENA PITANJA

Povjesni prikaz davanja koncesijskih odobrenja – razlozi uvođenja instituta koncesijskih odobrenja

Zakonom o izmjenama i dopunama Pomorskog zakonika („Narodne novine“ broj 43/96) članci 72a i 72b, u zakonodavstvo pomorskog dobra je uveden institut koncesijskih odobrenja za **obavljanje djelatnosti na pomorskom dobru koje ne isključuju niti ograničavaju opću javnu uporabu pomorskog dobra**.

Na temelju izmjena i dopuna Pomorskog zakonika uslijedio je Pravilnik o načinu, uvjetima i visini naknada za izdavanje koncesijskih odobrenja („Narodne novine“ broj 51/96) u kome je propisan način dodjele koncesijskog odobrenja.

Glavni razlog uvođenja instituta koncesijskih odobrenja bio je što ona ne ograničavaju opću javnu upotrebu pomorskog dobra, a omogućuju obavljanje djelatnosti na pomorskom dobru gdje nije bio moguće provesti postupak koncesije na pomorskom dobru.

Važno je napomenuti da je do 2004. godine postojala mogućnost davanja koncesija na zahtjev, za obavljanje djelatnosti na području pomorskog dobra lako uklonjivog karaktera, do 4 godine gdje su davatelji koncesija bile županije.

Koncesijska odobrenja, pomorsko dobro i prostorni planovi

Stupanjem na snagu Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama ("Narodne novine" broj 158/03, 141/06, 38/09 i 123/11) koncesijska odobrenja prešla su u nadležnost gradova/općina, te je donesena Uredba o postupku davanja koncesijskog odobrenja („Narodne novine“ broj 36/04, 63/08, 133/13 i 64/14).

Gradovi i općine brzo su prepoznali važnost instituta koncesijskih odobrenja te su ona zamijenila osnovnu namjeru zakonodavca da koncesijska odobrenja budu institut u prelaznom periodu, iznimka a ne pravilo (za „male“ djelatnosti) do koncesioniranja svih područja koja se gospodarski koriste.

Kako se radi o djelatnostima lako uklonjivog karaktera veza s prostornim planovima nije presudna u donošenju odobrenja pa je i ta okolnost pojednostavila provedbu davanja koncesijskog odobrenja. Okolnost da se koncesijska odobrenja daju na pomorskom dobru (upisanom u zemljšnjim knjigama) „ublažena“ je člankom 15. Uredbe gdje je propisano : „**Na mikrolokaciji na morskoj obali na kojoj postoji pravo vlasništva ili drugo stvarno pravo, a proglašena je pomorskim dobrom sukladno članku 118. stavak 5. Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama, do okončanja postupka izvlaštenja, može se dati Odobrenje jedino nosiocu prava vlasništva ili drugog stvarnog prava.**“

POKROVITELJI STRUČNOG SAVJETOVANJA:

Mišljenje DDORH-a iz 2005. godine također olakšava postupke davanja koncesija i koncesijskih odobrenja jer se prema njima mogu odobrenja davati na područjima koja su u zemljiskom knjižnom izvatu evidentirana kao javno dobro, morska obala, bene publico i sl., također u takvim slučajevima nije potrebno utvrđivanje granice pomorskog dobra.

Važno je napomenuti da su prihodi od koncesijskih odobrenja prihodi gradova/općina.

Predaja zahtjeva za koncesijsko odobrenje i odabir nositelja koncesijskog odobrenja

Zahtjevi tipizirani i jednostavni, potrebno je malo dokumentacije, te se relativno lako i brzo rješavaju. Problem predstavljaju 2 ili više zahtjeva za istu mikrolokaciju, te određivanje dana predaje zahtjeva za koncesijsko odobrenje.

Naputkom MPPI zahtjev nije uredno predan ako je predan prije donašanja plana upravljanja pomorskim dobrom. Trenutak donašanja plana nije detaljno razrađen.

Dan donošenja plana od strane gradonačelnika/načelnika je u pravilu u prethodnoj kalendarskoj godini i ne korespondira s dobivanjem potvrde na plan koji daje nadležna županija.

Gospodarsko korištenje pomorskog dobra na temelju koncesijskih odobrenja (upravljanje)

Dobivanjem koncesijskog odobrenja za djelatnost nositelji odobrenja nisu u obvezi upravljati područjem na kojem mogu obavljati djelatnost iako se to nameće po prirodi stvari, pa općine i gradovi elegantno upravljaju područjem bez trošenja većih sredstava.

Nositelji odobrenja koji ulažu u sredstva kojima obavljaju djelatnosti nalaze se u nesigurnoj pravnoj poziciji jer se odobrenja daju u pravilu na jednu godinu (mogu do 5) pa su upitna veća i ozbiljnija ulaganja što može narušiti konkurentnost turističkog mjesta i plaže.

Izmjene i dopune Uredbe o postupku davanja koncesijskih odobrenja

U proteklih 11 godina, od stupanja na snagu Uredbe o postupku davanja koncesijskog odobrenja na pomorskom dobru bile su donesene tri izmjene i dopune Uredbe što je relativno malo.

Međutim svaka izmjena i dopuna Uredbe doprinijela je nejasnoćama u provedbi koncesijskih odobrenja pa tako posebno ističem:

- izmjena Uredbe iz 2013. godine („Narodne novine“ broj 133/13) briše tablicu I. koja je činila sastavni dio Uredbe čime prijevoz putnika, tereta i iznajmljivanje brodica (charter)... nisu predmet koncesijskog odobrenja,
- izmjenom Uredbe iz 2014. godine („Narodne novine“ broj 63/14) briše tablicu III. koja je činila sastavni dio Uredbe te obuke jedrenja, veslanja, plivanja i organizacija ronilačkih izleta/obuka ronilaca nisu predmet koncesijskog odobrenja.

PRIJEDLOG ZAKLJUČAKA

Koncesijska odobrenja opravdala su svoje postojanje.

Nakon dvadeset godišnje prakse u provedbi sustava koncesijskih odobrenja smatramo da je potrebno sustav modificirati i prilagoditi novonastalim uvjetima.

Kada bi se naknada uprihođena od koncesijskih odobrenja dijelila na trećine kako je to slučaj u sustavu koncesija JLS ne bi pod svaku cijenu pojedine lokacije rezervirale samo za koncesijska odobrenja.

POKROVITELJI STRUČNOG SAVJETOVANJA:

Potrebno je cijene za koncesijska odobrenja prilagoditi gospodarskoj situaciji, približiti ih cijenama javnih površina JLS-a (neke podignuti, neke spustiti).

Potrebno je u tablice djelatnosti dodati nova sredstva koja se svakodnevno pojavljuju.

Potrebno je vratiti tablicu III. koja je izmjenama Uredbe izuzeta jer se u protivnom škole jedrenja, plivanja, ronjenja mogu obavljati nenaplatno na bilo kojoj mikrolokaciji a koja nije u sustavu koncesija ili luka.

Potrebno je za postupak davanja koncesijskih odobrenja, kada postoji više zahtjeva za istu mikrolokaciju, predvidjeti mogućnost licitacije ili nakon zaprimanja takvih zahtjeva omogućiti dodatnu dopunu zahtjeva zatvorenom ponudom cijene gdje bi početna cijena bila preuzeta iz Uredbe, a potom javno otvaranje i odabir nositelja koncesijskog odobrenja.

Potrebno je naći model zaštite postojećih nositelja koncesijskih odobrenja posebice onih koji cijele godine borave na otocima.

Antun Žagar, dipl. iur.

KONCESIJE NA POMORSKOM DOBRU U UPRAVNOSUDSKOJ PRAKSI

Sudska praksa u Republici Hrvatskoj nije izravan izvor prava, jer pravna shvaćanja sudova zauzeta u pojedinim odlukama u drugim predmetima ne vežu ostale sudove i druga tijela, pa čak ni sud koji je odluku donio. Izuzetak od navedenog propisan je u odredbi Zakona o sudovima prema kojoj je pravno shvaćanje prihvaćeno na sjednici svih sudaca odnosno sudskega odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske, Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, Visokog upravnog suda Republike Hrvatske, Visokog prekršajnog suda Republike Hrvatske i sjednici odjela županijskog suda obvezno za sva drugostupanska vijeća ili suce pojedince tog odjela, odnosno toga suda. Isto tako, zakoni koji uređuju sudske postupke propisuju da su u konkretnim predmetima, kada dođe do poništenja napadane odluke, niži sudovi ili tijela u ponovnom postupku vezani pravnim shvaćanjem suda koji je odluku poništio, ali ta obveza za niža tijela vrijedi samo za konkretan predmet. Slične odredbe nalaze se i u Zakonu o općem upravnom postupku i Ustavnom zakonu o Ustavnom судu Republici Hrvatskoj.

Ustav Republike Hrvatske isto tako propisuje jednakost svemu pred zakonom, pravo na jednak tretman pred sudovima i pravično suđenje te zahtjev za jedinstvenu primjenu zakona, tako da su u posebnim sudske-postupovnim zakonima detaljnije razrađeni mehanizmi kojima se jedinstvena primjena zakona ostvaruje.

Zbog samog autoriteta sudske vlasti i načelne garancije da će sudovi zakone primjenjivati jedinstveno razvila se uloga sudske prakse kao posrednog izvora prava, koja posebno dolazi do izražaja kod tumačenja praznih praznina do kojih može doći uslijed podnormiranosti ili prenomiranosti.

Za sudske prakse kao stvaratelja posrednog izvora prava značajna je fragmentarnost, jer se ona stvara kako se pojedina pitanja javljaju pred sudovima, pa tako neka od pravnih pitanja možda nikada neće ni biti predmet sudskega odlučivanja. Isto tako, za sudske prakse kao posrednog stvaratelja, odnosno tumača prava, u Republici Hrvatskoj u posljednje vrijeme karakteristično je da ona kasni i gubi na aktualnosti, jer se često događa da zbog

POKROVITELJI STRUČNOG SAVJETOVANJA:

dugotrajnosti sudske postupaka i učestalosti promjene propisa, pojedina sudska odluka kada bude donesena više nije aktualna, jer se u međuvremenu mjerodavni propis izmjenio.

Ustavna zadaća kontrole zakonitosti pojedinačnih akata uprave u Republici Hrvatskoj dodijeljena je upravnim sudovima kao posebnoj vrsti specijaliziranih sudova. Na razini Republike Hrvatske dugo smo imali jedinstveni Upravni sud koji je svojedobno nastao odvajanjem od Vrhovnog suda, a reformom upravnog sudovanja koja je zaživjela 1. siječnja 2012. godine oformljena su četiri prvostupanska upravna suda: Upravni sud u Zagrebu, Upravni sud u Rijeci, Upravni sud u Splitu i Upravni sud u Osijeku, dok je dotadašnji Upravni sud Republike Hrvatske postao Visoki upravni sud Republike Hrvatske koji je iznimno ostao nadležan za manju vrstu prvostupanskih predmeta, te za odlučivanje po žalbama prvostupanskih upravnih sudova, sukoba nadležnosti upravnih sudova i ocjenu zakonitosti općih akata jedinica lokalne i područne samouprave te pravnih osoba s javnim ovlastima. Osim navedene izmjene, najvažnija novima reforme bila je uvođenje rasprave pred prvostupanskim upravnim sudom. U svezi spora koji nastanu zbog pomorskog dobra, valja naglasiti da je Zakon o upravnim sporovima opću mjesnu nadležnost sudova odredio prema domicilu tužitelja, ali je za sporove koji se odnose na nekretninu odredio posebnu mjesnu nadležnost prema mjestu gdje se nekretnina nalazi, tako da za sporove koji se odnose na koncesije na pomorskom dobru mjesno mogu biti nadležni Upravni sud u Rijeci ili Upravni sud u Splitu. Ubrzo nakon donošenja Zakona već je koncem 2012. godine uslijedila je prva novela, koja je u najbitnijem izmjenila sastav prvostupanskog suda, tako da u prvom stupnju više ne sudi vijeće, nego sudac pojedinac. Međutim, prema osnovom tekstu zakona koji prvom novelom nije mijenjan, žalba protiv prvostupanske presude mogla se izjaviti samo kada je sud sam odlučio o pravu, obvezi ili pravnom interesu stranke, što se u praksi pokazalo rijetkim, pa Visoki upravni sud nije mogao ostvarivati svoju zadaću osiguranja jedinstvene primjene zakona u upravnosudskom postupku, stoga je uslijedila nova novela Zakona koja je stupila na snagu 30. prosinca 2014. godine, prema kojoj je žalba protiv presude prvostupanskog suda pravilo, od kojeg su izuzete samo presude kojima se osporeni akt poništava ili oglašava ništavim i vraća na ponovni postupak prvi puta, kao i presude zbog šutnje uprave, protiv kojih je žalba dopuštena. Sigurno da će to u mnogim slučajevima odgoditi vrijeme kada će stranka dobiti pravomoći pravorijek u upravnim stvarima, jer je sada uz dvostupanski upravni postupak propisan dvostupanski upravni spor.

Pomorsko dobro se kao predmet spora pred Upravnim sudovima javlja u različitim vrstama predmeta, od izvlaštenja, naknade za oduzetu imovinu, lokacijskih i građevinskih dozvola, komunalne naknade, pretvorbe, pa do koncesija i koncesijskih naknada, a najviše ima sporova u svezi bespravnog korištenja pomorskog dobra.

Ugovori o koncesiji su prema svojoj pravnoj prirodi upravni ugovori, stoga je normativni okvir koncesija na pomorskom dobru uređen općim odredbama o upravnim ugovorima iz Zakona o općem upravnom postupku, potom odredbama posebnog Zakon o koncesijama i još „posebnijim“ odredbama o koncesijama na pomorskom dobru iz Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama, a koji Zakon je raniji zakon u odnosu na Zakon o koncesijama.

Zakon o koncesijama kao jedan od načina prestanka koncesije propisuje jednostrani raskid ugovora o koncesiji od strane davatelja koncesije, dok Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama među načinima prestanka koncesije predviđa oduzimanje koncesije od strane davatelja, koji prema razlozima iz kojih se koncesija može oduzeti sadržajno uglavnom odgovara razlozima jednostranog raskida prema Zakonu o koncesijama, a djelomično su ta dva Zakona sukladna i po pitanju postupka oduzimanja odnosno raskida ugovora, jer je propisano obavezno pozivanje koncesionara da se izjasni o razlozima iz koji mu se koncesija namjerava oduzeti. Zakon o koncesijama i Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama ne govore o formi akta u kojoj se koncesija oduzima, odnosno raskida ugovor o koncesiji, već samo o pravnoj zaštiti u svezi sporova iz koncesija, pa su prema Zakonu o koncesijama za te

POKROVITELJI STRUČNOG SAVJETOVANJA:

sporove nadležni trgovački sudovi, a prema Zakonu o pomorskom dobru i morskim lukama nadležno je ministarstvo protiv čije odluke se može pokrenuti upravni spor. Iz toga bi se zaključilo da bi odluka o oduzimanju koncesije prema Zakonu o pomorskom dobru i morskim lukama bila upravni akt, a da odluka o jednostranom raskidu ugovora o koncesiji ne bi bila upravni akt, jer je za pravnu zaštitu protiv takve odluke nadležan trgovački sud. Tu treba dodati da je prema odredbama Zakona o općem upravnom postupku odluka javnopravnog tijela o jednostranom raskidu upravnog ugovora upravni akt protiv kojeg se može pokrenuti upravni spor. Stoga se može reći da ima više argumenata koji bi upućivali na zaključak da bi odluka o oduzimanju koncesije na pomorskom dobru bila upravni akt protiv kojega se može pokrenuti upravni spor, i da to pitanje unatoč određenoj koliziji odredbi Zakona o koncesijama u odnosu na odredbe Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama i Zakona o općem upravnom postupku ne bi trebalo biti sporno. Taj stav je zauzela i upravносудска praksa, pa je tako Upravni sud u Splitu u predmetu posl. br. 8 Usl-2662/12-10 od 12. rujna 2013. godine odlučivao o zakonitosti Odluke o oduzimanju koncesije na pomorskom dobru u svrhu uzgoja školjkaša i našao da je tužbeni zahtjev neosnovan. Da je kojim slučajem sud smatrao da odluka o oduzimanju koncesije nije upravni akt, tužbu bi sukladno odredbama Zakona o upravnim sporovima odbacio kao nedopuštenu i ne bi uopće raspravljao o osnovanosti tužbenog zahtjeva.

Također se postavilo pitanje u kojem roku se može izjaviti pravni lijek protiv odluke o davanju koncesije na pomorskom dobru. Uredba o postupku davanja koncesije na pomorskom dobru propisuje da se protiv odluke o davanju koncesije može izjaviti prigovor u roku od 8 dana. Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama ne propisuje rok za žalbu. Zakon o koncesijama upućuje na odredbe Zakona o javnoj nabavi koje se odnose na otvoreni postupak prema kojima žalbeni rok u postupku nabave male vrijednosti iznosi 5 dana, a u nabavi velike vrijednosti 10 dana. Zakon o općem upravnom postupku propisuje žalbeni rok od 15 dana, kao i da se posebnim zakonom može propisati samo duži rok. Autor je mišljenja da se na odluku o davanju koncesijama primjenjuju žalbeni rokovi iz Zakona o javnoj nabavi koji se odnose na otvoreni postupak, i to rok od 10 dana, osim ako procijenjena vrijednost koncesije odgovara nabavi male vrijednosti iz Zakona o javnoj nabavi, u kojem slučaju rok za žalbu iznosi 5 dana.

Upravna praksa Državne komisije za kontrolu postupaka javne nabave i ministarstva nadležnog za pomorstvo jedinstvena je po pitanju da je za rješavanje po žalbama protiv odluka o davanju koncesije na pomorskom nadležno ministarstvo pomorstva, o čemu upravносудска praksa još nije zauzela stav.

Upravni sud Republike Hrvatske u presudi posl. br. Us-5008/2007-14 od 4. svibnja 2011. godine zauzeo je stav da je za davanje koncesije na pomorskom dobru potrebno da je prije toga doneseno rješenje o granici pomorskog dobra, potom da je sukladno odredbama Pravilnika o evidentiranju i obilježavanju pomorskog dobra temeljem rješenja o granici pomorskog dobra i geodetskog elaborata za potrebe evidentiranja pomorskog dobra granica pomorskog dobra evidentirana u katastru zemljišta te naposljetku da je granica pomorskog dobra provedena u zemljišnim knjigama.

U predmetu koji se radi utvrđivanja koncesijske naknade protiv Ministarstva financija kao tuženika vodio pred Upravnim sudom u Rijeci, Sud je u presudi posl. br. 2 Usl-188/12-21 od 13. ožujka 2013. godine odlučio da je nadležna ustrojbena jedinica Ministarstva financija, kada u postupku nadzora utvrdi da osoba koristi objekt na pomorskom dobru kao da na njemu ima koncesiju, ima pravo toj osobi obračunati koncesijsku naknadu, odnosno utvrditi manje obračunati iznos koncesijske naknade.

Upravni sud u Splitu u presudi posl. br. 5 Usl-2321/12-44 od 29. rujna 2014. godine odlučio je da u postupku davanja koncesije na pomorskom dobru u svrhu izgradnje i gospodarskog

POKROVITELJI STRUČNOG SAVJETOVANJA:

korištenja luke posebne namjene – luke nautičkog turizma ponude ponuditelja moraju biti u skladu s dokumentima prostornog uređenja.

U presudi posl. br. 5 Usl-413/12-9 od 3. rujna 2014. godine Upravni sud u Splitu presudio je da samim time što odluka o koncesijskom odobrenju nije donesena u roku propisanom Zakonom o općem upravnom postupku, odluka nije nezakonita, već da je podnositelj zahtjeva po proteku propisanog roka trebao pokrenuti postupak pravne zaštite radi šutnje uprave.

U presudi posl. br. Us-7598/2004 28. veljače 2008. godine Upravni sud Republike Hrvatske presudio je da je za gospodarsko korištenje crpnih agregata za istakanje goriva namijenjenih plovilima i vozilima na pomorskom dobru, potrebno je prethodno ishoditi koncesijski ugovor.

U presudi posl. br. Us-10595/2005 od 27. kolovoza 2008. godine Upravni sud Republike Hrvatske je odlučio da je za ogradijanje mora i plaže markirnim plutačama potrebno prethodno ishoditi koncesiju na pomorskom dobru.

Zaključak

Normativni okvir koncesija na pomorskom dobru uređen općim odredbama o upravnim ugovorima iz Zakona o općem upravnom postupku, potom odredbama posebnog Zakon o koncesijama i još „posebnim“ odredbama o koncesijama na pomorskom dobru iz Zakona o pomorskom dobru i morskim lukama, a koji Zakon je raniji zakon u odnosu na Zakon o koncesijama. U praksi najviše nedoumica izaziva antinomija odredaba Zakona o koncesijama i Zakona o pomorskom dobru.

Upravносудска praksa kao posredan izvor prava do sada je dala odgovore na neka od spornih pitanja, dok su neka pitanja predmetnom sporova koji su u tijeku, tako da je za očekivati da će i na njih uskoro odgovoriti.

POKROVITELJI STRUČNOG SAVJETOVANJA:

Kamping
Udruženje
Hrvatske

HUP - Hrvatska
udružga poslodavaca
Regionalni ured Rijeka